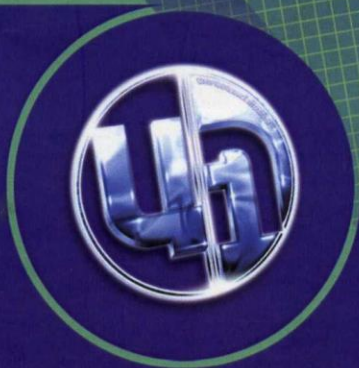

В. І. Гринчуцький
Е. Т. Карапетян
Б. В. Погріщук

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

УДК 338.2:338.3(075.8)

ББК 65.29я73

Г 85

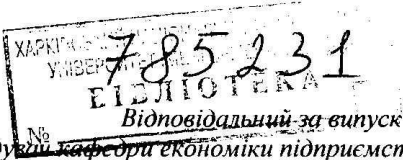
*Гриф надано
Міністерством освіти і науки, молоді та спорту
України (Лист № 1.4/18-Г-2509 від 04.12.2014 р.)*

Рецензенти:

Козюк В. В. — доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри промислового маркетингу Тернопільського державного технічного університету імені Івана Пулюя;

Шкарабан С. І. — доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економічного аналізу Тернопільського національного економічного університету;

Штефанич Д. А. — доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри маркетингу Інституту економіки і підприємництва (м. Тернопіль).

завідуючої кафедри економіки підприємств і корпорацій,
доктор економічних наук, професор В. І. Гринчуцький.

Гринчуцький В. І., Карапетян Е. Т., Погрішук Б. В.

Г 85 Економіка підприємства. Навч. посіб. 2- вид. перероб. та доп. –
К.: Центр учбової літератури, 2022. – 304 с.

ISBN 978-611-01-0309-1

У навчальному посібнику розглядаються питання створення підприємств, їх організаційно-правові форми, економічні та юридичні аспекти функціонування та ліквідації. Ґрунтовно висвітлені засади формування та використання всіх видів ресурсів (персоналу, основних фондів та обігових коштів, нематеріальних і інвестиційних ресурсів). Значну увагу приділено інноваційним процесам, плануванню діяльності та формуванню фінансово-економічних результатів діяльності суб'єктів господарювання. Розглянуто питання організації виробництва, продуктивності та оплати праці, витрат на виробництво й банкруства підприємств.

В кожній темі подані питання й тести для перевірки знань, список використаної та рекомендованої літератури.

Навчальний посібник відповідає структурі та змісту програми курсу «Економіка підприємства» та призначений для студентів вищих навчальних закладів III – IV рівнів акредитації всіх форм навчання й спеціальностей, а також для викладачів, керівників підприємств, менеджерів і підприємців.

УДК 338.2:338.3(075.8)

ББК 65.29я73

ISBN 978-611-01-0309-1

© Гринчуцький В. І., Карапетян Е. Т.,
Погрішук Б. В., 2022.

© Центр учбової літератури, 2022.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
ТЕМА 1. ПІДПРИЄМСТВО (ОРГАНІЗАЦІЯ)	9
1.1. Коротка характеристика та класифікація підприємств	9
1.2. Структура підприємства	14
1.3. Внутрішнє середовище підприємства	19
ТЕМА 2. ВИДИ ПІДПРИЄМСТВ, ЇХНІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ФОРМИ.	27
2.1. Види підприємств, які функціонують у державі	27
2.2. Цілі та завдання діяльності підприємства	29
2.3. Юридичні особи: правоздатність, реорганізація й ліквідація.	32
2.4. Види об'єднання підприємств	36
ТЕМА 3. ЗОВНІШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ГОСПОДАРЮВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ	42
3.1. Структура і зміст зовнішнього середовища підприємства.	42
3.2. Методи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.	44
3.3. Зовнішньоторговельний контракт	48

ТЕМА 4. УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ	56
4.1. Механізм і функції управління підприємством	56
4.2. Управлінські технології	59
4.3. Організаційні структури управління підприємством	62
ТЕМА 5. РИНОК І ПРОДУКЦІЯ	75
5.1. Товарне виробництво і ринок	75
5.2. Державне регулювання ринку (економіки)	78
5.3. Суб'єкти і види підприємницької діяльності	81
5.4. Мале підприємництво	84
5.5. Державна підтримка малого підприємництва	85
ТЕМА 6. ПЛАНУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	91
6.1. Методи та види планування	91
6.2. Бізнес-план	97
6.3. Маркетингова діяльність на підприємстві	99
ТЕМА 7. ПЕРСОНАЛ ПІДПРИЄМСТВА, ПРОДУКТИВНІСТЬ, ОПЛАТА ПРАЦІ	106
7.1. Персонал (кадри) підприємства	106
7.2. Розрахунок бюджету робочого часу	112
7.3. Планування чисельності працівників підприємства	116
7.4. Продуктивність праці, виробіток і трудомісткість	122
7.5. Тарифна система оплати праці	129
7.6. Форми й системи оплати праці	132
7.7. Безтарифні системи оплати праці	136
7.8. Планування фонду оплати праці	137
ТЕМА 8. ОСНОВНІ ФОНДИ ПІДПРИЄМСТВА	143
8.1. Структура й оцінювання основних фондів	143
8.2. Зношення й амортизація основних фондів	147
8.3. Показники ефективності використання основних фондів	160
ТЕМА 9. ОБІГОВІ КОШТИ	166
9.1. Склад і структура обігових коштів	166
9.2. Визначення потреби в обігових коштах	169
9.3. Показники ефективності використання обігових коштів	175

ТЕМА 10. НЕМАТЕРІАЛЬНІ РЕСУРСИ ПІДПРИЄМСТВА.	181
10.1. Поняття і види нематеріальних ресурсів	181
10.2. Патентно-ліцензійна діяльність підприємств	185
10.3. Оцінювання та амортизація нематеріальних активів підприємства	188
ТЕМА 11. ІНВЕСТИЦІЙНІ РЕСУРСИ ПІДПРИЄМСТВА.	194
11.1. Інвестиції та інвестиційний проект	194
11.2. Методи оцінювання ефективності інвестиційних проектів	201
11.3. Оцінювання ефективності інвестиційних проектів методом дисконтування.	204
ТЕМА 12. ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ	213
12.1. Загальна характеристика та види інноваційних процесів на підприємстві.	213
12.2. Реалізація інноваційного процесу на підприємстві	216
12.3. Науково-технічна підготовка виробничих нововведень	218
12.4. Оцінювання економічної ефективності нововведень	221
ТЕМА 13. ВИРОБНИЧА ПОТУЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА І ВИРОБНИЧА ПРОГРАМА ПІДПРИЄМСТВА.	226
13.1. Виробнича потужність підприємства	226
13.2. Методика розрахунку виробничої потужності	230
13.3. План виробництва продукції	233
13.4. Валова і реалізована продукція	236
ТЕМА 14. ОРГАНІЗАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ	242
14.1. Форми, типи і методи організації виробництва.	242
14.2. Поточковий метод організації виробництва.	245
14.3. Партійний та індивідуальний методи організації виробництва.	248
14.4. Організація виробництва в допоміжних і обслуговувальних підрозділах підприємства	251

14.5. Характеристика та основні групи показників якості продукції	254
---	-----

ТЕМА 15. ВИТРАТИ НА ВИРОБНИЦТВО ТА РЕАЛІЗАЦІЮ ПРОДУКЦІЇ 261

15.1. Поняття про витрати і класифікація витрат підприємства	261
15.2. Собівартість продукції.	263
15.3. Калькулювання собівартості продукції.	268
15.4. Кошторис витрат на виробництво і реалізацію продукції	273

ТЕМА 16. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА 278

16.1. Прибуток і доходи підприємства	278
16.2. Механізм розподілу прибутку підприємства	281
16.3. Методи планування прибутку підприємства	283
16.4. Показники рентабельності	285

ТЕМА 17. НЕСПРОМОЖНІСТЬ (БАНКРУТСТВО) ПІДПРИЄМСТВ 291

17.1. Суть банкрутства	291
17.2. Процедура банкрутства, запобігання банкрутству.	294